

กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย *

Strategies for Developing OTOP Nawatwithi Tourism
Communities to Strengthen Local Economic Resilience
in Chiang Rai Province

วชิราภรณ์ ชมภูเมืองขึ้น, เบญจมาศ เมืองเกษม, ศศิพัชร หาญฤทธิ์, และ กันยธัญญ์ สุชิน
Wachiraporn chompoomuangchuen, Benjamat Muangkasem, Sasiphat Harnrit,
and Kanthanen Suchin
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: 659998003@365.crru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางของทาร์โร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบ

* ได้รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 17 พฤษภาคม 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 20 พฤษภาคม 2568

มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมสภาพปัจจุบันในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย ในประเด็นองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D.= 1.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน Accessibility มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.69 (S.D.=1) รองลงมา คือ ด้าน Attraction ในภาพรวมความต้องการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (S.D.=1.05) พบว่า ด้าน Attraction มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.11 (S.D.=1) รองลงมา คือ ด้าน Activity 2) กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่สร้างขึ้นมี 4 กลยุทธ์ ได้แก่กลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามฤดูกาล ผลการประเมินกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.45 (S.D.= 0.67) และมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

คำสำคัญ: กลยุทธ์; ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี; เชียงราย

Abstract

Strategies for Developing OTOP Nawatwithi Tourism Communities to Strengthen Local Economic Resilience in Chiang Rai Province, aims to: (1) examine the current conditions and developmental needs of OTOP Nawatwithi tourism communities in Chiang Rai, and (2) formulate strategies for developing OTOP Nawatwithi tourism communities to enhance the resilience of local economies in the province. The study adopted a mixed-methods research approach, integrating both quantitative and qualitative methodologies for a comprehensive analysis. The quantitative phase utilized a sample of 364 respondents, determined using Taro

Yamane's sampling formula. The qualitative phase involved 47 key informants selected based on their expertise and relevance. Data were collected using structured questionnaires, structured interviews, and focus group discussions. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were employed to analyze the data.

The findings revealed that:

The overall current state of OTOP Nawatwithi tourism communities in Chiang Rai, assessed across five core tourism dimensions, was rated at a moderate level (Mean = 3.39, S.D. = 1.10). Among these, Accessibility scored the highest mean (Mean = 3.69, S.D. = 1.00), followed by Attraction. The perceived development needs were generally high (Mean = 4.03, S.D. = 1.05), with Attraction again receiving the highest mean score (Mean = 4.11, S.D. = 1.00), followed by Activity. Based on the synthesis of empirical data, four key strategies were developed to strengthen the local economic resilience of OTOP Nawatwithi tourism communities: Strategy 1: Enhancing the efficiency of community-based tourism management. Strategy 2: Strengthening competitiveness and diversifying local products. Strategy 3: Developing human capital and fostering inclusive participation. Strategy 4: Promoting creative and seasonal tourism experiences. Among these strategies, Strategy 2 received the highest evaluation (Mean = 4.45, S.D. = 0.67) and was rated as most beneficial, with a perceived usefulness mean of 4.80.

Keywords: strategy; OTOP Nawatwithi tourism communities; Chiang Rai

1. บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในเครื่องยนต์หลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะกลไกหลักในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้กำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2580

ที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศสูงถึง 3 ล้านล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 18 ของ GDP (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ได้รับจากนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ สามารถสร้างการจ้างงานกว่า 7 ล้านคน หรือ 20% ของการจ้างงานทั้งหมดในปี 2562 (วรัญญา มหาวนากุล และ นภสร ประสงค์ศักดิ์, 2565) การท่องเที่ยวจึงไม่เพียงแต่สร้างรายได้ในระดับชาติ แต่ยังเป็นแหล่งสร้างการจ้างงานและพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นอีกด้วย หลังจากการแพร่ระบาดจำนวนนักท่องเที่ยวก็ลดลงอย่างมาก เมื่อเริ่มเปิดประเทศในช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา ส่งผลให้ในครึ่งแรกของปี 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย กลับมาอยู่ที่ประมาณ 93 ล้านคน หรือร้อยละ 40 ของช่วงก่อนโควิด 19 ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติกลับมาอยู่ที่ประมาณ 2 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 5 ของช่วงก่อนโควิด 19 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจและรายได้ของคนในชุมชน นักท่องเที่ยวจะหันมาท่องเที่ยวด้วยตัวเองมากขึ้น การเที่ยวแบบกลุ่มทัวร์จะลดน้อยลง นักท่องเที่ยวไทยจะนิยมการเดินทางท่องเที่ยวในการหาประสบการณ์เพิ่มขึ้น โดยรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวยืดหยุ่นและหลากหลายขึ้น (โรจนา ลิ้มสกุลวานิจ, 2565) จึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในการฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19

การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้กับเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องพัฒนาระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งพัฒนาใน 5 เรื่อง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) เพื่อให้ประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีเป้าหมายในการยกระดับการท่องเที่ยวในชุมชนที่นำเอาอัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยว เกิดการใช้จ่ายและสร้างรายได้ในชุมชนเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561) อย่างไรก็ตาม

แม้โครงการดังกล่าวจะได้ดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 แต่จากการติดตามและศึกษาภายหลังพบว่า มีชุมชนจำนวนไม่น้อยไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน หลายพื้นที่ที่เคยเข้าร่วมโครงการกลับถูกปล่อยให้งร้าง ขาดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งแนวทางในการพัฒนาในบางพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดความไม่ยืดหยุ่นกับบริบทท้องถิ่นและลดทอนความมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (พีพีทีวี ออนไลน์, 2563) นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยวโดยรวม รวมถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้กิจกรรมและกระบวนการพัฒนาในหลายพื้นที่ต้องหยุดชะงักลง ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและข้อจำกัดด้านสุขภาพสาธารณะส่งผลให้ชุมชนขาดรายได้และขาดแรงจูงใจในการขับเคลื่อนโครงการต่อเนื่องในระยะยาว

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2565 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยวโดยรวม รวมถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงราย การหยุดชะงักของกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ชุมชนขาดรายได้และขาดแรงจูงใจในการดำเนินโครงการท่องเที่ยวต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่การฟื้นฟูหลังสถานการณ์โควิด-19 ยังไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ภายหลังการคลี่คลายของสถานการณ์โควิด-19 พบว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยนักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสำคัญกับสุขอนามัย ความยั่งยืน และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง (โรจนา ลีมสกุลวานิจ, 2565) ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนักท่องเที่ยวเริ่มมุ่งมั่นที่จะเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ด้วยวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว (พุทธรชชาติ ลุนคำ และ รชฏ เลียงจันทร์, 2564) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ ชุมชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น มีศักยภาพสูงในการตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังขาดกลยุทธ์ที่เป็นระบบในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมและการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

การสนับสนุนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชียงรายไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น แต่ยังเป็นการรักษาความสมดุลระหว่างการ

พัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดแผนการดำเนินงานที่มีทิศทางชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและยั่งยืน การจัดทำกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดแผนการดำเนินงานในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ SWOT และการจัดทำ TOWS Matrix จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างรอบคอบ (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2560) เพื่อให้การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเชียงรายสามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยมุ่งหวังให้ได้กลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในระยะยาว แต่ยังสามารถรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาและการวิเคราะห์ SWOT จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกัน ชุมชนก็จะได้รับแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สามารถใช้กลยุทธ์ดังกล่าวในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยกลยุทธ์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี รูปแบบ Convergent Design เป็นการวิจัยที่ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ พร้อมกันกับเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย 2) การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั้ง 18 อำเภอในจังหวัดเชียงราย ได้แก่อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอป่าแดด อำเภอแม่ลาว อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล อำเภอเวียงชัย อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอดอยหลวง และอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

3.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือสมาชิกชุมชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 3,803 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 364 คน แล้วคำนวณกลุ่มตัวอย่างอำเภอตามอัตราส่วน ก่อนสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่ได้คำนวณ ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง ได้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน OTOP นวัตวิถีจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จำนวน 18 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ จังหวัดเชียงราย 18 อำเภอ หอการค้าจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดเชียงราย ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และตัวแทนจากสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 25 คน

การประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ประเมินคือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านยุทธศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยมีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ โดยผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมนำรับกลับมาเพื่อนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามก่อนที่นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ในส่วนของการศึกษาเชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยที่ได้กำหนดไว้ด้วยตนเอง แล้วตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของสัมภาษณ์ก่อนที่นำมาสรุปประเด็นความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ในขั้นตอนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีกระบวนการ ดังนี้ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของกลยุทธ์ จากนั้นจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบไปด้วย 1) พัฒนาการอำเภอ จังหวัดเชียงราย 18 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 18 คน 2) หอการค้าจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน 3) ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน 4) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน 5) พัฒนาการจังหวัด จำนวน 1 คน 6) ผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน 7) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน โดยมีเกณฑ์เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องและมีความเชี่ยวชาญในเรื่องชุมชนท่องเที่ยว อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนต่างๆของการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณ ประโยชน์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัยโดยละเอียด มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

ในการสนทนากลุ่มดำเนินการโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยมีหลักการเก็บรวบรวมข้อมูลการตรวจสอบความเห็น พ้องต้องกันกับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ดำเนินการวิเคราะห์แบบ Matrix และการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ Matrix วิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยนำคะแนนจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยภายในและภายนอก ประมวลผลจากโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ และข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix นำมาร่างเพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แล้วจึงนำข้อมูลมาจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยประกอบด้วยวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์การพัฒนา

จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากนั้นสร้างแบบ ประเมินความเหมาะสม และสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนใน จังหวัดเชียงราย แล้วจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ความเห็น และนำไปใช้ตรวจสอบ และรับรอง จากนั้นนำร่างกลยุทธ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม (Focus group) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ ร่างกลยุทธ์ การตรวจสอบข้อมูลมีการนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ค่าความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย

ในขั้นตอนที่ 1 นี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัต

วิธีในจังหวัดเชียงราย นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อร่างจัดทำกลยุทธ์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย เพื่อนำมาสรุปประเด็นความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อร่างจัดทำกลยุทธ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การบันทึกด้านแหล่งข้อมูล และด้านเวลา แล้ววิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยอาศัยการตีความ การเก็บข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันเพื่อหาแนวทางการสร้างกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาดำเนินการวิเคราะห์แบบ Matrix และการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ Matrix จากนั้นวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายโดยนำคะแนนจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยภายในและภายนอก

จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย ในประเด็นองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5 ด้าน จากการเก็บแบบสอบถามจากสมาชิกชุมชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 364 คน พบว่า

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเรื่องสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย

ที่	องค์ประกอบการท่องเที่ยว	สภาพปัจจุบัน				ความต้องการ			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้าน Accessibility (การเข้าถึง)								
	การเดินทางสู่ชุมชนท่องเที่ยวมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย ไม่ซับซ้อน	3.69	1	ปานกลาง	1	3.87	1.09	ปานกลาง	4
	การจัดการด้านสื่อแนะนำสถานที่เพื่อความสะดวกในการท่องเที่ยว (แผ่นผังเอกสาร แผ่นพับ) อย่างเพียงพอ	3.12	1.23	ปานกลาง	6	4.04	1.03	มาก	1
2	ด้าน Activity (กิจกรรมการท่องเที่ยว)								
	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เช่น การสาธิตหัตถกรรม การสอนดนตรีพื้นบ้าน การแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ วัฒนธรรมด้านอาหาร อย่างสมดุล	3.32	1.1	ปานกลาง	1	4	1	มาก	3
	กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย สามารถสร้างความประทับใจ สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว	3.2	1.1	ปานกลาง	3	4.09	1	มาก	1

ที่	องค์ประกอบการท่องเที่ยว	สภาพปัจจุบัน				ความต้องการ			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3	ด้าน Amenity (สิ่งอำนวยความสะดวก)								
	การจัดการด้านป้ายสัญลักษณ์บอกทางเข้า-ออก ร้านค้า ห้องน้ำ ที่จอดรถภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.2	1.2	ปานกลาง	1	3.98	1.1	ปานกลาง	4
	การจัดการด้านห้องน้ำสาธารณะมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะอนามัย	3.3	1.1	ปานกลาง	6	4.04	1.1	มาก	1
4	ด้าน Attraction (สิ่งดึงดูดใจ)								
	อรรถาธิบาย ความเป็นมิตร การบริการที่ดีต่อนักท่องเที่ยวของคนในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	3.9	1	ปานกลาง	1	4.08	1	มาก	5
	มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล	3.2	1.2	ปานกลาง	4	4.13	1	มาก	1
5	ด้าน Accommodation (ที่พักอาศัย)								
	การบริการที่พักมีความเป็นส่วนตัว ไม่มีเสียงดังรบกวน	3.54	1	ปานกลาง	1	4.00	1.1	มาก	1
	เฉลี่ยรวม	3.39	1.10	ปานกลาง		4.02	1.05	มาก	

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่าความคิดเห็นเรื่องสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย ในประเด็นองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5 ด้าน ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D. = 1.10) ด้าน Accessibility (การเข้าถึง) กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานเรื่องการเดินทางสู่พื้นที่ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย ไม่ซับซ้อน มากที่สุด ด้าน Activity (กิจกรรมการท่องเที่ยว) กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม เช่นการสาธิตหัตถกรรม การสอนดนตรีพื้นบ้านการแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ วัฒนธรรมด้านอาหาร อย่างสมดุล มากที่สุดด้าน Amenity (สิ่งอำนวยความสะดวก)

กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานเรื่องการจัดการด้านป้ายสัญลักษณ์บอกทางเข้า-ออก ร้านค้า ห้องน้ำ ที่จอดรถภายในแหล่งท่องเที่ยว มากที่สุด ด้าน Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานเรื่องอรรถาธิบาย ความเป็นมิตร การบริการที่ดีต่อนักท่องเที่ยวของคนในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มากที่สุด ด้าน Accommodation (ที่พักอาศัย) กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงาน

ในภาพรวมของความต้องการในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = 1.05) Accessibility (การเข้าถึง) กลุ่มเป้าหมายต้องการพัฒนาเรื่อง การจัดการด้านสื่อแนะนำสถานที่เพื่อความสะดวกในการท่องเที่ยว (แผนผัง เอกสาร แผ่นพับ) อย่างเพียงพอ มากที่สุด ด้าน Activity (กิจกรรมการท่องเที่ยว) กลุ่มเป้าหมายต้องการพัฒนาเรื่อง กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย สามารถสร้างความประทับใจ สร้างประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว มากที่สุด ด้าน Amenity (สิ่งอำนวยความสะดวก) กลุ่มเป้าหมายต้องการพัฒนาเรื่อง การจัดการด้านห้องน้ำสาธารณะมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะอนามัย มากที่สุด ด้าน Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) กลุ่มเป้าหมายต้องการพัฒนาเรื่องการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลอย่างเพียงพอ มากที่สุด ด้าน Accommodation (ที่พักอาศัย) กลุ่มเป้าหมายต้องการพัฒนาเรื่อง การบริการที่พักมีความเป็นส่วนตัว ไม่มีเสียงดังรบกวน มากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน OTOP นวัตกรรมจากนาสักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จำนวน 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง มีผลการศึกษา ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมในจังหวัดเชียงรายจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนา การสนับสนุนดังกล่าวจะช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรากฐานที่นำไปสู่ความยั่งยืนของโครงการในระยะยาว นอกจากนี้ ควรมีการเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยวเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม

ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการ

ของตลาด โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพสินค้า รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สามารถยืดอายุการเก็บรักษาได้ดีขึ้น การนำเสนอผลิตภัณฑ์ควรอยู่ในรูปแบบที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การส่งเสริมช่องทางการขายผ่านระบบออนไลน์ยังเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการขยายตลาด และเพิ่มโอกาสทางการค้ากับกลุ่มลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนควรมุ่งเน้นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ หรือ “Landmark” เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการค้นหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ทั้งนี้ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนควรมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ และนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

ด้านบุคลากร การพัฒนาองค์กรและบุคลากรในชุมชนถือเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันคณะกรรมการชุมชนหลายแห่งยังขาดความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่จากหลากหลายกลุ่มอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

4.2 ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ผู้วิจัยได้สรุปผลการจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยการใช้เทคนิค TOWS Matrix เพื่อกำหนดทิศทางของกลยุทธ์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่าผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในตกอยู่ตรงเส้นแกนจุดแข็งหรือ S หรือ Strength ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกตกอยู่ตรงเส้นแกนภาวะคุกคามหรือ T หรือ Treat โดยผู้วิจัยเน้นการกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันโดยการหลีกเลี่ยงหรือลดล้างอุปสรรคและอาศัยจุดแข็ง ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย
สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยจับคู่ระหว่างจุดแข็ง (S) กับอุปสรรค (T)

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)	กำหนดกลยุทธ์ (S+T)
1.สามารถดูแลและบริหาร ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย	ST1:การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
2.สมาชิกชุมชนท่องเที่ยวทุก กลุ่มมีแผนการดำเนินงาน	2.งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนนั้น มีอยู่จำกัด	(S1,S2,S3,S4,S7,T1,T2,T3,T5,T6,T10)
3.ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญใน การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว	3.เกิดการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนด้วยตนเอง	ST2:การเสริมสร้างความสามารถในการ แข่งขันและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ชุมชน
4.บุคลากรมีประสบการณ์ใน การทำงานพัฒนาชุมชน	4.ขาดความต่อเนื่องของงบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณ	(S5,S7,T3,T4,T8)
5.หน่วยงานราชการสนับสนุน งบประมาณในการพัฒนาชุมชน ท่องเที่ยว	5.พื้นที่เป้าหมายบางแห่งรอรับการ สนับสนุนจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว	ST3:การพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างโอกาส ในการมีส่วนร่วม
6.ชุมชนมีทุนทางสังคมเช่น โบราณสถานแหล่งท่องเที่ยวที่ อุดมสมบูรณ์	6.มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนของ บางชุมชน	(S3,S4 ,T7,T9)
7.ชุมชนเป้าหมายมี ทรัพยากรธรรมชาติ มีความ หลากหลายของผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่พร้อมรองรับ นักท่องเที่ยว	7.ชุมชนเป้าหมายเป็นสังคมผู้สูงอายุ ขาดแรงงานวัยทำงาน	ST4:การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามฤดูกาล
	8.ชุมชนเป้าหมายขาดการรักษาทุน ทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม	(S3,S5,T5,T6)
	9.บางชุมชนเกิดความขัดแย้งระหว่าง สมาชิกและผู้นำ	
	10.ขาดการจัดทำฐานข้อมูลการ ท่องเที่ยว	

จากผลการวิเคราะห์นำมาประมวลเป็นกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์

ชุมชนท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจากทุกภาคส่วนในการพัฒนา

พันธกิจ

1. สร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการโดยสนับสนุนการร่วมมือในชุมชน และเสริมกลไกสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน
2. สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์
3. การพัฒนาทักษะและศักยภาพของสมาชิกชุมชนเพื่อเสริมภาคการท่องเที่ยว
4. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและสร้างสรรค์ โดยเน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของแต่ละฤดูกาล

ประเด็นกลยุทธ์

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลและบริการในชุมชนท่องเที่ยว
2. การยกระดับผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะจากทรัพยากรท้องถิ่นและวัฒนธรรม
3. การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการบริการและการท่องเที่ยว
4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เป้าประสงค์

1. เสริมสร้างการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพโดยนำเทคโนโลยีมาใช้
2. สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
3. การพัฒนาทักษะด้านการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในชุมชน
4. พัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้สร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์

1. การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. การพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วม
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามฤดูกาล

หลังจากได้ร่างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงรายสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ผู้วิจัยได้ทำการประเมินกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ได้ความถูกต้องและความเหมาะสม ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสมและสอดคล้องกัน และได้ให้คำแนะนำไปแก้ไขร่างกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในจังหวัดเชียงราย สู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปแก้ไขร่างกลยุทธ์ให้สมบูรณ์ขึ้น

ผลการประเมินกลยุทธ์ ข้อ 1 การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 (S.D.= 0.6) ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.6 กลยุทธ์ข้อ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 (S.D.= 0.67) ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.8 ข้อ 3 การพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างโอกาส ในการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 (S.D.= 0.71) ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.6 ข้อ 4 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามฤดูกาล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (S.D.= 0.75) ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ในด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.0

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย พบว่าชุมชนให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะองค์ประกอบด้าน Accessibility (การเข้าถึง) ซึ่งพบว่าชุมชนมีความต้องการในการจัดทำสื่อแนะนำสถานที่ เช่น แผนที่ เอกสาร และแผ่นพับ เพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวสูงสุด แนวโน้มนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยญานุช ยุทธวรวิทย์ (2565) ที่เน้นว่าการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ สาเหตุที่ประเด็นด้านการเข้าถึงได้รับความสำคัญสูง เนื่องจากข้อมูลเบื้องต้นเป็นสิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจเดินทาง ซึ่งสะท้อนผ่านแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคด้านการท่องเที่ยว (Tourist Decision-Making Process Theory) ที่ระบุว่าการรับรู้ข้อมูล (Information Search) เป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบและจุดหมายในการเดินทาง

ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ชุมชนยังคงให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การสาธิตหัตถกรรม การแต่งกายชาติพันธุ์ การสอนดนตรีพื้นบ้าน และการนำเสนออาหารพื้นถิ่น ซึ่งสะท้อนการอนุรักษ์และถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างสมดุล แนวทางนี้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน (2561) ที่ระบุว่าการนำอัตลักษณ์วิถีชีวิต และวัฒนธรรมมาใช้เป็นจุดขายของชุมชนถือเป็นหัวใจของโครงการ OTOP นวัตกรรม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับกลยุทธ์ของ Rezagama et al., (2021) ที่ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน Thekelan Hamlet โดยชี้ว่ากิจกรรมที่มีความหลากหลายและน่าสนใจสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายให้กับนักท่องเที่ยวและช่วยเพิ่มรายได้แก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีการสร้างประสบการณ์ (Experience Economy Theory) ของ Pine & Gilmore (1999) อ้างถึงใน ปญพร บุญรังสี (2566) ที่เสนอว่าประสบการณ์ที่ถูกออกแบบอย่างตั้งใจจะกลายเป็นมูลค่าเพิ่มที่เหนือกว่าสินค้าและบริการทั่วไป

ในมิติของ Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) พบว่า ชุมชนมีจุดแข็งด้านความมีอัธยาศัยไมตรี ความเป็นมิตร และการบริการที่ดีของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานเนตร จันทน์พรรัตน์ (2562) พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวควรเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงการสร้างคุณค่าผ่านแนวคิดต่าง ๆ ที่เน้นความยั่งยืน คุณภาพ และความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในตลาดการท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้น ชุมชนยังมีความต้องการพัฒนากิจกรรมที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เพื่อเพิ่มความต่อเนื่องของรายได้และกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มตามแนวคิด Value-Based Tourism

สำหรับด้าน Accommodation (ที่พักอาศัย) แม้ไม่ได้ปรากฏเป็นประเด็นเด่นในบางพื้นที่ แต่ก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากที่พักไม่เพียงแต่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ แต่ยังสามารถเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบโฮมสเตย์ที่ให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ที่มุ่งเน้นให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมทาง

วัฒนธรรมและจิตใจ ไม่ใช่เพียงแค่การเยี่ยมชมอย่างผิวเผิน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

จากผลการวิเคราะห์พบว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างรอบด้าน กลยุทธ์แรกคือการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการพัฒนาความร่วมมือในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Ginting, Janita Dewi, Maesaroh, & Maria (2023) และชัยญาณุช ยุทธวรวิทย์ (2565) ที่เน้นบทบาทของผู้นำและความร่วมมือภายในหมู่บ้านท่องเที่ยวในการสร้างความยั่งยืน กลยุทธ์ที่สอง คือการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเน้นอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ที่มุ่งส่งเสริมสินค้า OTOP ให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่สาม คือการพัฒนาทุนมนุษย์และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Rezagama et al., (2021) ที่ชี้ว่าคุณภาพบุคลากรและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) สุดท้ายคือกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามฤดูกาล ซึ่งช่วยสร้างความโดดเด่นให้กับชุมชน เพิ่มความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ และลดความยากจน โดยสอดคล้องกับนโยบายของ Riyanto (2023) และแนวคิดของ Ginting (2023) ที่มองว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือกุญแจสำคัญสู่การอยู่รอดและเติบโตของหมู่บ้านท่องเที่ยวในระยะยาว

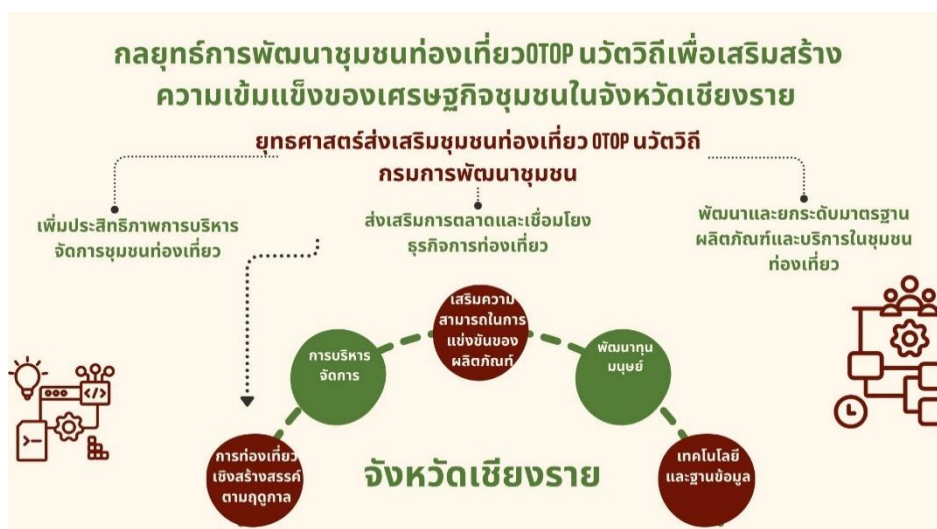
6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดเชียงราย เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลอดจนการพัฒนาทุนมนุษย์ และการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ซึ่งล้วนส่งผลให้ชุมชนสามารถปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยทั้งสามกลยุทธ์ข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเป็นอย่างดี

สำหรับกลยุทธ์ที่สี่ คือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามฤดูกาล ซึ่งมุ่งเน้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายตามช่วงเวลา เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับ

การท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ การผสมผสานแนวคิดนี้เข้ากับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น จะช่วยส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาวอย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น และทำให้สามารถตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
ในจังหวัดเชียงราย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผลการวิจัยบ่งชี้ถึงปัญหาที่ชุมชนท่องเที่ยวกำลังเผชิญ ซึ่งต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในหลายด้าน โดยสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการวางแผนและดำเนินโครงการในอนาคต เพื่อให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่

7.1.2 ผลการวิจัยได้เน้นย้ำถึงความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบการจองที่พักและกิจกรรมในชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวในชุมชน

7.1.3 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือปรับใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพ รายได้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 ควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเดินป่า หรือการเยี่ยมชมแหล่งธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในกิจกรรมทางธรรมชาติ

7.2.2 ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งพิจารณาผลกระทบจากการท่องเที่ยวในระยะยาว

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการวางแผนทางการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง และมีภารกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมสามารถพัฒนาได้เห็นผลชัดเจนขึ้นในระยะเวลานี้

7.3.2 ควรดำเนินการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในมุมมองที่หลากหลาย เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้อย่างครบถ้วน

7.3.3 ควรนำกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ไปทดลองใช้จริง เพื่อประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

7.3.4 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่สามารถใช้ในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำและเป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. สืบค้นจาก <https://phitsanulok.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/38/2022/07/22.pdf>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2566 (Tourism Statistics 2023). สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/704>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. สืบค้นจาก <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>.
- ชัยญาณุช ยุทธวรวิทย์. (2565). การศึกษาโมเดลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2566, 4 สิงหาคม). รายได้ท่องเที่ยวไทย 7 เดือน ทะลุ 1 ล้านล้าน แต่ทั้งปี หลุดเป้า. ฐานเศรษฐกิจ. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/business/economy/572493>
- ปณณพร บุญรังสี. (2566). การออกแบบเทศกาลอาหารด้วยประสบการณ์สร้างเศรษฐกิจผ่านการประยุกต์ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2560). กลยุทธ์ การวางแผนและการจัดการ (Strategic Planning & Management). กรุงเทพฯ: ส.เอเซียเพรส.
- ปานเนตร จันทน์พรัตน์ (2562). การศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- พีพีทีวี ออนไลน์. (2563, 30 กรกฎาคม). สตง.พบสารพัดปัญหา โครงการท่องเที่ยวโอท็อป นวัตวิถี. พีพีทีวี. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/130405>
- พุทธชาติ ลุนคำ, และ รัชฎา เสียงจันทร์. (2564). ธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมหลัง COVID-19. สืบค้นจาก https://www.krungsri.com/getmedia/ab21638a-4089-4bb4bb8a62ba89d2c7da/RI_Future_of_Tourism_210121_TH.pdf.aspx

- โรจนา ลิ้มสกุลวานิจ. (2565). การพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 (COVID-19). *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(1), 64–78. สืบค้นจาก <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/msdru/article/view/153>
- วรัญญา มหาวนากุล, และ นกสร ประสงค์ศักดิ์. (2566, 13 มิถุนายน). การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวอย่างไรในเชิงพื้นที่. คอลัมน์แจ่งสี่เบี้ย *หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/chaengsibia/article-2023jun13.html>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นจาก <http://nsr.nesdc.go.th/ns/>
- Ginting, G., Janita Dewi, I., Maesaroh, I., & Maria, M. (2023). Development Concept and Strategy for Creative Tourism of Community-Based Tourism Destinations in Yogyakarta. *Ilomata International Journal of Management*, 4(1), 58-72.
- Rezagama, A., Budihardjo, M. A., Zaman, B., Yohana, E., Ramadan, B. S., & Safitri, R. P. (2021). Building a development strategy towards community-based tourism (CBT) in Thekelan Hamlet. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 623(1). 012029. 10.1088/1755-15/623/1/012029.
- Rezagama, A., Budihardjo, M. A., Zaman, B., Yohana, E., Ramadan, B. S., & Safitri, R. P. (2023). Cultural Tourism Development Policy Through Community Based Tourism (CBT) in the Framework of Community Poverty Alleviation. *Journal of Social Interactions and Humanities*, 2(2), 127-138.